

Felle!

SKEIV ØKONOMI: En av de mange samboerfellene er at den ene parten eier boligen og betaler ned på den, mens den andre tar seg av de daglige utgiftene. Oppspist mat og slitte klær har elendig verdistigning. Ved brudd eller død kan det få katastrofale følger for den som sitter tilbake. Dette er dekket opp i Dine Pengers samboeravtale i punkt 4A.

Samboeravtalen er limet som binder det økonomiske samlivet sammen!

Slik skriver dere avtale

DINE PENGERS samboeravtale sørger for at dere sikrer samlivet deres mot ubehagelige overraskelser. Avtalen sikrer dere både under samlivet og hvis dere går fra hverandre. Men avtalen sik-

rer dere ikke hvis en av dere dør. Det må dere fylle ut gjensidig testamente for å gjøre, se side 56. I tillegg bør dere vurdere livsforsikring, se side 60.

DINE PENGERS samboeravtale fyl-

ler dere enkelt ut selv. Det tar maks en time, og dere sparer tusenlapper i advokatutgifter.

Begge limestilles

DINE PENGERS samboeravtale er laget

Foto: Øyvind Nordal / Naess

avtalene er originale – også på kopien.

Avtalen kan ikke registreres noe sted, så dere må ta godt vare på den, for eksempel i en bankboks. Kjøp, salg eller overføring av fast eiendom må derimot tinglyses for å være gyldig overfor kreditorer og banker (se eget punkt om boligen).

Dere trenger ikke vitner, men DINE PENGERS anbefaler at dere har det, og har derfor satt av plass til det. Vitnene trenger ikke se innholdet i avtalen, men bekrefter at underskriftene er deres. Det beste er at vitnene ser at dere skriver under.

Vitner vil særlig hjelpe overfor kreditorer som ellers kan mene at avtalen ikke er reell. Husk at eierforhold på fast eiendom må tinglyses for å ha vern mot kreditorer.

Ikke glem og glem

Når avtalen er laget, er det også viktig at dere følger den! Dere må for eksempel bruke den fordelingsnøkkelene dere har avtalt for utgifter, boliglån med mer. Ta gjerne frem avtalen en gang i året og se om dere skal revidere den eller supplere den. Det kan for eksempel være at dere har kjøpt en ny bil – den må inn i avtalen.

Ta også vare på dette bladet! Det vil være nyttig hvis dere senere trenger å tolke avtalen dere har inngått!

Dine Pengers samboeravtale, punkt for punkt

Punkt 1: Navn

Navn og nummer, takk!

Punkt 2: Eiendom og formue

Dette er samboeravtalens viktigste punkt for det viser hvem av samboerne som eier hvilke gjenstander. Det viktigste er selvsagt boligen siden den nesten alltid er det dyreste man eier.

I avtalen må dere fylle inn gjenstanden, og hvem som er eiere. Er det den ene, den andre eller begge som eier huset, bilen, hytta, cd-samlingen og gullfiskene? Dette må skrives ned, og dere må være nøyaktige. For det er her det blir kamp. En even-

tuelt strid vil stort sett forekomme i tre former:

1) Krangel med kreditorer under samlivet, for eksempel banker. De kan ikke ta beslag i noe som garantert er samboerens!

2) Krangel mellom samboerne ved samlivsbrudd. (Hvem eier egentlig denne tingen?)

3) Krangel med arvingene hvis en av samboerne har falt fra. (Arvingene kan ikke arve noe som tilhører den andre.)

I et ekteskap er dette regulert i lov, det er det ikke i et samboerskap. Derfor vil en nøyaktig samboeravtale sørge for at dere slipper å gå i domstolen å stole på en dommers skjønn.

Vær nøyaktig i utfyllingen!

I samboeravtalen må dere sette på papiret hva gjenstandene dere eier er verdt. Bruk innkjøpsverdien på tingene. Dere trenger ikke ta med alle gjenstander som kjøkkenkniver og malingkoster, men de som er verdifulle – for eksempel: malerier, salongen eller stereoanlegget. Bruk et eget ark hvis det ikke er plass til alt. Arket underskrives, dateres og legges ved samboeravtalen.

Dere bør bruke godt tid på å fastsette hva som skal være eneeie og hva som skal være sameie. Og ikke minst – hvor stor eierandel hver av dere skal ha.

I følge DINE PENGERS samboeravtale vil alt som ikke er spesifisert som eneeie eller sameie med særskilt avtalt fordeling, være sameie med 50 % eierandel til hver. Dette står i punkt 2D. Denne løsningen dekker det meste av det dere kjøper i samlivet.

Merk dere også punkt 2F. Der har vi tatt inn et punkt om at det dere kjøper som er personlig, vil være eneeie. Dette gjelder for eksempel klær og smykker. Punkt 2E slår også fast at arv eller gaver som den ene mottar, også vil være dennes eneeie hvis dere ikke avtaler noe annet. Punkt 2G slår fast at hvis en av dere kjøper en ny gjenstand for å erstatte en eneeiegjenstand, blir denne nye gjenstanden også eneeie. Dette kan både gjelde personlige gjenstander omtalt i 2F og spesielle gjenstander omtalt i punkt 2E.

Punkt 3: Finans og pengeforhold

Punkt A: Bankkonti, aksjefond, aksjer

Bla om, så finner du avtalen

SIKKERHETSNETTET: Dine Pengers samboeravtale er satt opp av Dine Pengers jurist, og sikrer deres samliv som samboere. Avtalen er laget for at samlivet deres skal reguleres mest mulig som om dere var gift. Dere kan gjøre personlige tilpasninger ved å stryke over punkter eller legge til nye momenter i punkt 8 – Diverse. Se ellers kommentarene til de ulike punktene.

mest mulig slik det ville vært hvis dere var gift. Avtalen er laget for «vanlige personer». Dere kan velge andre løsninger, det kan taes inn i punkt 8.

Det er ikke alle som automatisk kan bruke vår avtale. Det gjelder særlig når en eller begge eier store verdier eller er selvstendig næringsdrivende. I disse tilfellene er det lurt å oppsøke en rådgiver eller advokat for å få avtalen spesialtilpasset til deres tilfelle. Dere gjør likevel lurt i å lese gjennom artikkelen. Det sparer tid og penger hos rådgiveren, nå kan dere stille de riktige spørsmålene og bli raskt ekspedert!

En kopi til hver

Etter å ha fylt ut avtalen, må dere lage en kopi, slik at dere har én avtale hver. Sørg for at underskriftene på

og andre verdipapirer tilhører etter avtalen den som står registrert som eier. Dette er en grei løsning som passer for de fleste.

Men det kan være at den ene av dere sparer i aksjefond, mens den andre sparer i bolig eller noe annet som er sameie.

For at den sistnevnte da ikke skal komme dårligere ut, kan det av og til være ønskelig at dere fordeler penger eller verdipapirer ved brudd eller død. Det gjør dere slik: Skriv inn i punkt 5 at slike verdier (eller deler av dem) skal deles ved brudd. En annen god løsning er å opprette en felles sparekonto og skrive i avtalen at dere eier disse pengene 50/50. – Men hvis dere oppretter felles sparekonto, bør dere sørge for at begge må skrive under i banken for å få tatt ut pengene. Da risikerer dere ikke at den ene tømmer kontoen!

Punkt B er selvfølgelig.

Punkt C: Det er her smart å skrive ned hvilke lån dere har sammen, og hvilke lån dere har hver for dere. Husk studielån! Når det gjelder boliglån, bør gjelden og eierprosenten i post 2A være lik. Se saken om bolig.

Dere kan lage en intern avtale om gjeldsansvaret. Den får betydning for deres muligheter for å kreve fradrag i selvangivelsen for rentene. Dette er særlig viktig hvis en av partene har lav inntekt. Skriv fordelingen inn i avtalen, eller sett opp en slik gjeldsrenteavtale på eget ark. (Se boks på side 55.)

Punkt 4: Utgifter til felles forbruk

Det er viktig å ha en deling på forbruksutgifter som mat, bensin, husleie, strøm, avisabonnementer, tv-lisens, vedlikehold og lignende. I avtalen kan dere krysse av for en 50/50 deling, eller dere kan fylle ut en annen deling. Gjeld behandles separat i punkt 3C.

Velger dere en annen deling av utgiftene hvis dere ønsker det, men det bør være gjennomtenkt fra begge parter. Det er viktig at den enes penger ikke bare går til sparing som man kan få med seg ved et eventuelt brudd, mens den andres inntekter bare går til forbruk. Dere kan også avtale dette på eget ark, det er særlig aktuelt hvis dere tror dere kommer til å revidere dette punktet flere ganger.

I avtalen er det også tatt inn en

Foto: Øyvind Nordal Næss

VIL IKKE DELE LIKEVEL: Samlivsbrudd mellom samboere er ikke lovregulert. Muntlige avtaler fra rosenrøde stunder kan bli null verdt hvis negative følelser tar overhånd. Det kan bli påstand mot påstand, og en av partene kan forandre mening om deling av boet hvis følelsene er såret.

underholdsplikt, det vil si at samboerne er pliktige til å betale for den andres utgifter hvis denne blir syk, arbeidsledig eller lignende. Dette er etter DINE PENGERS mening helt naturlig i samlivet, men det er greit å ha det med i avtalen for sikkerhets skyld. Det kan i noen tilfeller være aktuelt å avtale en underholdsplikt etter brudd også, men det er bare hvis dere har veldig forskjellig økonomi.

Krav på kompensasjon? Dere bør vurdere om den ene samboeren skal ha krav på vederlag ved brudd. Det kan for eksempel være at han pusser opp hytta som hun har arvet (og dermed er hennes eneeie etter avtalens punkt 2F). Hans arbeide vil øke verdien av hennes eneeie, uten at hun får noe igjen senere. Er det snakk om en stor verdiøkning, er det naturlig at han får mulighet til å kreve vederlag ved eventuelt brudd. En takstmann kan eventuelt hjelpe dere med å fastslå verdiene. Vederlag avtaler dere i punkt 8 – Diverse. Dere kan også gjøre det på eget ark som signeres, dateres og vedlegges avtalen. Dette er særlig aktuelt hvis dere vil gi vederlag ved en revisjon av avtalen.

Det kan også være andre grunner til kompensasjon, for eksempel at

hun er hjemme med barna, mens han jobber og tjener penger. Denne innsatsen bør kompenseres.

Punkt 5: Deling ved brudd

Man håper alltid at samboerskap varer livet ut, men statistikken sier at ca 50 % av alle forhold ender ved brudd. Derfor er dette punktet meget viktig! Samboeravtalen vil være en god huskelapp og rettesnor i disse vanskelige tidene.

DINE PENGERS samboeravtale bruker følgende prinsipper for delingen av hjemmet:

1) Ta det som er ditt: Start med å fordele det som etter avtalen er eneeie, enten bestemt i punkt 2A-C spesielt, eller som er avtalt eneeie etter punkt 2E og F.

2) Sett verdi på resten: Tingene som i DINE PENGERS samboeravtale er nevnt i punkt 2A-C, verdsettes til markedspris. Enten en pris dere blir enige om, eller en verdi satt av takstmann. Fremgangsmåten for dette er forklart i avtalen.

Andre eiendeler prises til innkjøpsprisen. Har dere glemt hva dere betalte, kan dere bruke halvparten av det tilsvarende gjenstander koster i dag. Det bør gå forholdsvis greit å bli enige om verdien på min-

Fortsetter side 55

Samboeravtale

1. Denne samboeravtalen er inngått mellom:

Navn fødselsnr og

Navn fødselsnr

2. Eiendom og formue:

A. BOLIG:

Vår eiendom/leilighet

eies med følgende andeler:

Navn Antall prosent

Navn Antall prosent

Vår eiendom/leilighet

eies med følgende andeler:

Navn Antall prosent

Navn Antall prosent

B. BILER:

Bil med registreringsnummer

eies med følgende andeler:

Navn Antall prosent

Navn Antall prosent

Bil med registreringsnummer

eies med følgende andeler:

Navn Antall prosent

Navn Antall prosent

C. ANDRE VERDIFULLE EIENDELER:

Eiendel

skal eies med følgende andeler:

Navn Antall prosent

Navn Antall prosent

Eiendel skal eies med

følgende andeler:

Navn Antall prosent

Navn Antall prosent

ANDRE EIENDELER:

D. Gjenstander ervervet i fellesskap i samboertiden eller som ikke er nevnt under, skal **eies med en halvpart hver** (med mindre annet er særskilt bestemt).

E. Hver og en av oss skal alene eie følgende:

Navn

Gjenstander:

Navn

Gjenstander:

F. Det hver av oss har i dag eller erverver i fremtiden til utelukkende personlig bruk, eller som nevnt i 2E, skal være vedkommendes ene-eie.

Arv og gave som den enkelte mottar, er også ene-eiet, uansett om det er til personlig bruk eller ikke. Arv og gave fra den enes familie regnes som vedkommendes ene-eie.

G. Det som trer i stedet for ene-eie, skal være dennes ene-eie.

3. Finans- og pengeforhold

A. Bankinnskudd, verdipapir og andre pengefordringer, samt verdistigning og avkastning av disse, skal være vedkommendes ene-eie.

B. Forsikringsutbetalinger og andre lignende rettigheter utenom erstatninger ved tingskade er vedkommendes ene-eie. Rettigheter ved tingskade-erstatninger avgjøres utfra tingens eierforhold.

C. Gjeld eller forpliktelser som den ene har pådratt seg, er vedkommendes eneansvar. Er forpliktelsen pådratt i fellesskap, er vi ansvarlige for halvparten hver. Dette gjelder ikke følgende lån som skal ha denne fordelingen:

Lån har følgende ansvars-

fordeling:

Navn Antall prosent

Navn Antall prosent

4. Utgiftsdekning

A. Utgiftsdekning: Begge parter skal bidra til løpende utgifter for felles husholdning, samt utgifter til strøm, vedlikehold og felles abonnementer med

enten en halvpart hver,

eller følgende fordeling

Samboerne dekker sine private utgifter til klær, mobiltelefon, hobbyer eller lignende.

B. Underholdsplikt: Begge parter har ved sykdom, arbeidsledighet eller lignende plikt til å betale for den andres utgifter til dette.

5. Deling ved samlivsopphør

A. Eiendeler som er en persons ene-eie, holdes utenom enhver fordeling.

B. Felles eiendeler nevnt i punkt 2 A, B og C settes til markedsverdi ved samlivsbruddet. Blir vi ikke enige om annet, fastsettes markedsverdien etter takst. Dersom vi ikke blir enige om takstmann, oppnevner vi hver vår. I så fall brukes middelverdien av de to takstene. Alle andre eiendeler av betydning settes til 50 % av kostpris. Ved enighet kan partene sette andre verdier.

Der gjenstanden er beheftet, overtar den som får med seg den spesielle eiendelen også heftelsen eller gjelden som oppsto i tilknytning til anskaffelsen av gjenstanden. Gjenstanden verdsettes altså til nettoverdien (verdi minus heftelse).

C. Man kan bli enige om at en av partene skal overta enkelte eiendeler mot å kjøpe ut den andre.

D. Ved uenighet om hvem de ulike sameide eiendelene skal tilfalle, oppstår det to situasjoner:

Der det er ulik eierandel, har den med størst eierandel fortrinnsrett til å kjøpe ut den andre.

Der det er lik eierandel, skal eiendelene fordeles ved at det trekkes lodd om hvem som skal velge først. Deretter velger partene etter tur inntil alle eiendeler er fordelt.

For hver andel noteres hvor mye man kjøper ut den andre

med. Når partene er enige om det, slutter man å notere verdier.

E. Til slutt summeres verdien på det hver av partene har tatt ut av felleseiendommen utover sin eierandel. Deretter avregnes differansen mellom partene, og halvparten av differansen gjøres opp kontant (senest 1 måned etter fordeling). Ved for sen betaling regnes vanlig forsinkelsesrente til betaling skjer. Det brukes gjeldene forsinkelsesrente på den dagen fordelingen av gjenstandene skjer.

6. Samlivsopphør ved død

A. Blir samlivet oppløst ved død, reguleres gjenlevendes rettigheter i gjensidig testament som vi har opprettet, og som ligger vedlagt.

B. Hvis vi tegner livsforsikringer som begunstiger hverandre, blir forsikringssummen gjenlevendes ene-eie og går ikke inn i avdødes dødsbo. Ved samlivsopphør forplikter vi oss gjensidig til å oppheve begunstigelsen.

7. Om avtalen

Dersom vi inngår ekteskap, opphører avtalen å gjelde. Den opphører også å gjelde etter at alle verdier er fordelt etter et eventuelt samlivsopphør.

Avtalen kan endres skriftlig ved enighet. Endringen skal eksistere som et undertegnet vedlegg til denne avtalen.

Hver av partene har hvert sitt eksemplar av avtalen.

Uenighet om avtalen løses ved de alminnelige domstoler, men først etter rettsmegling, der det er mulig.

8. Diverse

(sett kryss over boksen dersom den ikke brukes)

Sted: _____ Dato: _____

Signaturer: _____

Vitne(r): _____

(Vitnene trenger ikke å se innholdet av avtalen, men skal bevitne at underskriftene er riktige, og at avtalen er inngått frivillig av begge parter. Gjenta navnet med blokkbokstaver, og gjerne adresse. Stryk over dersom dere ikke har vitner.)

Foto: Øyvind Nordal Naass

TA TYREN VED HORNENE: – Mange er nok redd for å bli misforstått hvis de foreslår å skrive samboeravtale, tror Anniken Johnsen. De er redd for at samboeren skal tro at man planlegger å bryte forholdet. Derfor blir avtaleskrivingen ofte utsatt. Men det er mens forholdet er harmonisk at samboere bør feste på papiret hvordan de vil fordele verdiene ved et eventuelt brudd.

dre gjenstander som tepper, møbler, hvitevarer og lignende.

3) Velg etter tur: DINE PENGER anbefaler at dere avgjør hvem som skal ha hva på følgende tre enkle måter:

a) Det er naturlig at den som blir boende i leiligheten, får overta hvitevarer og andre gjenstander som hører til leiligheten. Det kan være vaskemaskinen, den spesialtilpassede sengen og lignende.

b) Den som har størst eierandel i en gjenstand, får førsteretten til den.

c) Når det bare er gjenstander dere eier med 50 % hver, trekker dere lodd om hvem som skal begynne, og så velger dere etter tur. Så lenge det er gjenstander med verdi, noterer dere verdien for hvor mye den andre skal kjøpes ut med. Gjenstander med ubetydelig verdi velger dere annen hver gang.

4) Summer opp og betal ut: Til slutt regner dere samme hvor mye gjenstandene dere har valgt er verdt, og den som får høyest verdi betaler halvparten av differansen til den andre.

Avtalen regulerer hvordan betalingen skal skje, betalingsfrist og renter ved eventuel forsinket betaling. DINE

PENGER anbefaler at dere bruker standard forsinkelsesrente (morarente) etter reglene i forsinkelsesrenteloven. Denne renten justeres inntil seks ganger i året, og er i august 2004 på 8,75 % p.a. Loven og forskriften med prosentsatsen finner dere på www.lovdatab.no. Dere kan selvfølgelig velge en annen prosent, men den alminnelige forsinkelsesrenten er veldig grei å følge.

Punkt 6 og 7: Død og tolkning

I punkt 6 bestemmer DINE PENGER samboeravtale hva som skal skje hvis den ene dør. Avtalen forutsetter at dere også setter opp et gjensidig testamente (se egen sak på side 56). Velger dere å ikke sette opp testamente, kan dere bare stryke punktet.

Punkt 7 fastslår blant annet at avtalen opphører ved ekteskap. Da tar ekteskaps, skifteloven og arveloven over.

Tilleggsark må signeres

Lager dere tilleggsark, skal disse dateres, signeres og stiftes på begge utgaver av avtalen.

carsten.pihl@dinepenger.no

TRENGER DERE UANSETT EN GJELDSAVTALE?

For å få lavest mulig skatt må noen samboere skrive en avtale som fordeler ansvaret for gjelden. Det kan gjøres direkte i samboeravtalen eller i en egen avtale om gjeldsfordeling.

Eksempel: Dersom dere begge utad hefter likt for boliglånet, men en av dere ikke har inntekt (student, husmor, arbeidsledig e.l.), mister denne fradragmuligheten for gjeldsrentene. Det er kun den ansvarlige for gjelden som har fradragretten. Det er ikke tilstrekkelig at den med inntekt betaler rentene så lenge han/hun ikke står som låntager!

Samboeren kan ikke – slik ektefeller kan – fordele gjeldsrentene seg imellom etter eget forgodtbefinnende.

For at den med inntekt kan få nyttiggjøre seg dette fradraget, må han eller hun ikke bare betale rentene, men også være ansvarlig for selve gjelden. Da må samboerne lage en avtale seg imellom hvor

den ene blir ansvarlig for hele eller for en større del av lånet (med den risikoen det medfører/selv om de fortsatt utad står som felles låntagere). Først da får samboerne gleden av dette fradraget og kan få mye mindre skatt.

En slik intern avtale behøver ikke å bestå av noe mer enn en kort setning om gjeldsfordelingen. Muntlige avtaler om gjeldsfordeling er fullt ut gyldige. Men ligningskontoret kan som kjent kreve dokumentasjon på det dere krever i selvangivelsen. Derfor bør dere formalisere avtalen slik at dere har skriftlig bevis.

PS: Har dere allerede inngått en muntlig avtale, er det i dag fullt lovlig å skrive at dere den og den dato inngikk følgende avtale, for til sist å skrive under (kun underskrift). Denne avtalen legger dere ved selvangivelsen når den tid kommer. Avtalen må vel og merke være reell.

Avtale om gjeldsfordeling

Undertegnede avtaler med dette at Ola Olsen internt skal være ansvarlig for hele gjelden i Sparebank 1, som i dag er på 500 000 kroner.

Denne avtalen gjelder til Karianne Knutsen er ferdig med utdannelsen og skaffer seg inntekt.

Karianne Knutsen
(sign)

Ola Olsen
(sign)

Drammen, 25. august 2004